

Кокласола лицейын тоштерыштыже "Шинелиянь ұдыр" стейд Малинина Екатерина Ивановна пөлекталтын. Тушто лудына: "1944 ий 6 мартыште старший санструктор Е.И.Малининан ұмыржө лугыч лийын. Тудо ик тале бой гудым тушман тул йымач 25 боецым луктын, но шкенжым арален кертын огыл..."

Катя Малинина 1916 ий 27 ноябрьште Сотнур (кызыт Морко) район Йошкар-рәшер ялыште кресаньык ешеш шочын. Кокласола тўналтыш, вара Арын шымяш школлаште тўнемын. 1934 ийыште Кужерысе "Красный Стекловар" янда заводыш пашам ышташ кен. Завод пеленсе тўшкагудышто илен. Садланак паша деч вара клуб пелен самодетельностьын ик эн чолга участникше лийын. Концерт дене Кугу Корамасыш, Сотнур велыш да моло ялышкат чўчкыдын коштынты. Сцена гыч марий муро йонген, гармонь почеш тавалтеныт. Тыге паша деч вара уло чон дене каненыт да молымат куандареныт.

Неле лийын гынат, паша планым темен веле огыл, а эртаренат теменыт. Ялысе ұдыр янда заводыш кугу кумыл дене толын да пашазе радамыш ушнен. Ончыч янда атым нумалын. 1937 ийыште заводышто янда атым автомат дене ышташ тўналмеке, Е.Малининан операторын польшыкалышыжлан шогалтат. Самырык пашазе нормым 140-150 процентлан темен, стахановец радамыш ушнен. Ик гана веле огыл премий дене племдалтын. Сай пашажым ончен, икмыняр жап гыч

сым тунем пытаренам, икымше ноябрьште экзаменым сдатлем да машинам шкеак виктараш тўналам..."

Жапын писын пёрдшо ораваже 1942 ий кегежым Е.Малининан шоньмашыжым шукта: тудым армийыш налыт. Тўналтышлан 62-шо полевой госпитальыште санитаркын пашажым виктара. Коло вич ияш нарашта ұдыр сөй пасушко шуко гана лўддегыч пурен, сусыргышо-влакым нумалын луктын да икымше польшыым пуэн.

1943 ий мучаштат йошкармеец Е.Малинина 247-шо

кандидатлан 1943 ий 13 декабрьште пуртеныт. Пунчалым дивизий парткомиссий 1944 ий 6 январьште пенгыдемден.

Е.Малинина партий радамыш 247-ше стрелковый дивизийын ончыко каяш ямдылалтмыже годым пурен. Совет войскал наступленийыш куснымешкыже, самырык коммунист эре ончыл радамыште лийын. 1944 ий 6 мартыште ефрейтор Е.И.Малинина Белоруссий мландыште сөй пасуэш вуйжым курымешлан пышта. Мотор пеледыш гай илмышыже лывыжген, ұмырешлан

тем. Бой деч ончыч мылам тендан Катя ұдырда дене мулланаш логалын. Тудо весела, илышлан куаныше ыле, кугу кредалмаш деч вара мөнгө пёртылаш шонен. Таче ме тудын героюла колымыжо нерген пален нална. Тудо мемнан Родинылан пытартыш шўлыш мартычын ұдыржө улмын ончыктен да совет калыкын пналже верч шке ұмыржым пуэн. Салам дене, капитан С.Полушкин.

Эше шуко жап родо-тукымжо, пошкудыжо да палымыже-влак тудым орден дене палемдыме нерген па-

ик гана веле огыл йодмашым пуэн, фронтыш каяш йодын. 1942 ий июлышто шоньмыжо шукталте. Ик арня гыч мыят кайышым. Армийыште ваш-ваш серышым возенна. Катя ик гана веле огыл палемден: "Мөнгеш савырнен толына гын, пошкудо-влаклан мом ойлаш тўналына? Тар шикшым сөй пасушто ұпшыничын огынал, тул коклаште лияш пернен огыл" маньна мо? Кайышна передовойыш..." Тудо ик рапортым веле огыл возен, садлан йодмыжым шуктеныт.

Катян шочмо изажын ұдыржө, Анна Ивановна Иванова-Шлома, Е.И.Малининан школ да янда заводышто пашам ыштыме жапшыым поро мут дене шарналтен каласкален.

Шымлыме пашан йогынжо вийым налын. 1985 ий 12-19 августышто Кокласола школын тунемшыже-влак Белоруссий мландыште Геройын кийыме верыштыже лийыт да вуйыштым савалтат. Ты жапыште Петрики ялыште илыше Анна Павловна Побирашко дене вашлийыт да шарнымашыжым возен налыт. "Пеш неле пагыт ыле, - шарналтен 84 ияш шонго вавай. - Индеш тылзе оккупаций жапыште ялын лўмжө веле кодо. Чыла оралте пудешталтын, шаланыл да йўлен пытыш. Ял калык кокла гыч шукыно чодырашке шылыныт, партизан лийын, немьч тўшка ваштареш кредалыныт. Кодшынт мландым кўнченыт да жаплан илыме верым кельштареныт. Шуко ег шке вийжым ұмырешлан тиде сөй пасуэш пытыш. Мучашлан мемнан "ял" покшелне сусыргышо-

О 26 апрель – Марий талешке кече

ГЕРОЙ ШЛА ЧОНЬЫШТЕМ

стрелковый дивизийын 909-ше стрелковый полкшо дене ончыл лийыште лийын. Батальонысо медпунктын санитаркыже икымше кечыла гычак чулымлыкым ончыктен.

Тидын нерген 1987 ий 29 майыште СССР Оборона министерствын рўдо архившым 2/423168 №-ан вашмутшым лудына: "909-ше стрелковый полкын 1943 ий 29 октябрысе 24/н №-ан приказшытыже возымо: "СССР Верховный Советын Президиумжо лўм дене

лен огытыл. Сотнур райвоенкоматыш наградитлыме нерген картычке толын улмаш, но "Наградитлаттын родо-тукымжо уке, Красный Стекловарыште изаже Василий Иванович Иванов гына ила" маньын, - картычкым Москваш пёртылтенит. Е.Малининан илышкорныжо нерген Марий кугыжаныш университетын доцентше, историй наука кандидат М.Т.Сергеев да Кокласола шко-

операторлан шогалтат.

Комсомолка-стахановка, тале активист Е.Малинина пашажым аклен, Литвинов лүмеш колхозыш пурышо Ярамарий ялын избирательже-влак Сотнур районсо Советын депутатшылан сайлат. Умбажыжат пашам сайын ыштен, куанен веле илаш ыле, но элнан тыныс илышыжым Кугу Отечественный сар күрлын. Пöрьең-влак фронтыш каенит. Нунын паша вершыкышт ұдырамаш-влак шогалыныт. Тушман тўшкам вашкерак кырен шалаташ маньн, ұдырамаш-влак фронтыш каяш тыршенит. Катя сарын икымше кечылаштыжак йодмашым возен. Но заводлан паша вий кўдын. Вет фронтыш кайыше пöрьең-влакын верышт пуштагын: алмаштышыже лачшымак нуно веле лийыныт. Садлан егым у специальность дене туныкташ тўгальныт. Удырамаш-влак, шофёрын праважым налын, газогенераторан машинан викарен, пуым да нелытым шупшыктен.

1941 ий шыжым Е.Малинина янда завод пелен ял озанлык машина викарыше курсыш возалтеш. Тидын нерген 1941 ий 25 октябрьыште лекше "Большевик" газетеш шжеке теве тыге возен: "Бригадыштына Октябрь деч ончычсо соцсоревнованийыш ушнен, нылымше кумтылазын производственный планжым 115 процентлан темаш обязательством налын. Кызыт бригада кечаш нормым 120-130 процентлан темен толеш. Мемнан бригадыште моло специальностьым шындарымаш кумдан шарлен. ... Мый производство деч кўрылтдак, шофёр кур-

кумшо стрелковый батальонын санинструкторжо, красноармеец Малинина Екатерина Ивановнам сўй пасушто санитар семын лўдымылыкым ончыктымжылан "За отвагу" медаль дене палемдаш. Тудо шкетын сўй пасу гыч лу боец ден командирым оружыйге луктын, 21 салтак ден офицерлан икымше полышым пуэн."

Тиддеч вара, 1943 ий 10 декабрьыште, партий радамыш пураш йодмашым воза. "Шочмо элна ўмбак керылтше фашист тўшкам эшеат талын кыраш да сусыргышо боец-влаклан полышым писын пуаш тўгалам", - товатлен коммунист партий радамыш ушнаш ямдылалтше комсомолка.

Марий кугыжаныш университетын доцентше, историй наука кандидат М.Сергеев шже шымыламаш пашаштыже тыгеракын воза: "Партий членыш кандидатлан пурташ пуымо рекомендациялаште коммунист-влак, тыгак ВЛКСМ бюро Е.И.Малининам эн сай мogyр гыч веле палемденит. Кумшо стрелковый батальонышто тудо шкенжым кучен моштышо, чоткыдо шўмчочан боец семын ончыктен, несоюзный молодежь коклаште массово-политический пашам чолган эртарен, кечмогай комсомол порученийымат сайын шуктен. "1942 ий 6 октябрь гыч 140 наре боец ден командирлан полышым пуэн", - ойлалтеш батальон командирын возымо характеристикаштыже. Тышеч теве мо рашемеш: Екатерина Ивановна 909-ше полкышто ятыр жап служитлен. Тудым партий членыш

кошкен. Тудын подвигше нерген 909-ше стрелковый полкын командирже подполковник Коваленко возен: "Малинина йолташ санинструкторлан ыштымыж годым сусыргышо боец ден командир-влакым утарымашке уло вийжым да усталыкшышым пыштен. 1944 ий 5 мартыште, тушманан артиллерий гыч лўйкалымж годым, илышлан лўдыкшым ончыде, сусыргышо боец ден командир-влаклан полышым пуэн шоген. 6 мартыштат шуко боец ден офицерым луктын, перевязкым ыштен. Нелын сусыргышо ик боецын тул йымач лукмыж годым воктенже тушман снаряд пудештме дене тудо геройла колен. 5 да 6 мартыште гына тудо 25 боец ден офицерым утарен коден. Малинина йолташлан кокымшо степеня Отечественный сар орденым пуаш хлопотаяш тўгалам." 247-ше стрелковый Рославльский дивизийын командирже генерал Мухинат ефрейтор Малининам тыгай правительственный награда дене палемдаш тореш лийын огыл. Тыге 1944 ий 13 майыште 61-ше стрелковый корпусын войскажлан Е.Малининам кокымшо степеня Отечественный сар орден дене наградитлаш приказ лектын.

Катян колымекыже, аваждан серыш толым: "Пагалыме Евдокия Артемьевна! Ты-ланда боевой саламым кол-

лын тоштер вуйлатышыже В.А.Подбойкин тунемшыже-влак дене кугу шымыламаш пашам эртареныт. 1983 ий 1 майыште "Марий коммуна" газетыште лекше статьяштыже М.Сергеев тыгеракын воза: "Ала тудын чапле пашаже нерген газетат возен? Вашмутым кычалын, Сотнур районсо "Большевик" газетым лаштыклен шинчем. 1941 ий 27 февральыште лекше номерыште ик информации шинчамлан перныш. Тудын авторжо ... М.Сергеев. Шже возымо заметкем куанен лудын лектым: "Красный Стекловар" янда заводышто комсомолец-шамыч производственный планым эртарен темен шогат. ... Теве оператор-комсомолка Малинина Екатерина 134,6 процентлан ... нормым эртарен темен ... Мыланем Екатерина Малининам сар деч ончыч ужаш логалын, тудын дене мугланашат пернен."

Кокласола школын тунемшыже-влак 1980 ийлаште Катям палыше йолташыже-влак дечын шарнымашыштым возен налыныт. Теве ик йолташ ўдыржў Вера Савинова шарналтен:

- Отпуск жапыште каныме пöртыш пырля коштынна. Шарнем 1940 ийыште Юриниш миен толмынам. Шереметьевын замокшым, кумдан шарлен йogyшо Юлым ончышна... Сар тўгалмеке, весела илышна мөнгеште. Пöрьең-влак армийыш кайышт... Катя дене коктын, паша дечын кўрылтде, кум тылзе газогенераторный машина дене кошташ тунемна. Пуымат шупшыктен ончышна. Катя военкоматыш

влаклан полышым пуаш да тылыш эмлалташ колтышо палаткан медпункт ыле. Ятыр вере шкет але тўшка дене, лўман да лўдымў тойымо верла ылыч. Теве куп воктене сут фашист тўшка колышо дене пырля сусыр совет салтакым илышынек урыш. Вараракшым верысе калык чылаштым иквереш, "ял" покшелан иза-шольо шўгарыш тойыш. Нунын коклаште тўрлў национальностян калык да тыгак шуко ўдырамаш ылыч".

"Жап ончыко вашка. Герой нерген шарнымаш ту-гак чонешна кодем. Садлан марий калык лўм дене угыч вуйнам савалташ 2009 ий 22 июнь - 6 июль жапыште Белоруссий кундем Роменский район Петрики ялыш, 24 ий эртымеке, Екатерина Ивановна кийыме вершыкыже корынам викарыме, - шарналта Валерий Александрович. - Тиде жапыште пеш кугу вашталтыш лийын. Школышто тунемше-влак иза-шольо шарнымаш шўгарым ачален, эрыктен шогат, пеледышым шындылыт. Тыштат торжественный мероприятия-влакым эртарат. Ачаж дене эргыже гына курымешлан вочшо герой-влакын ласкалыкыштым постамент ўмбадын шыпак оролат. А нунын шенгелне кугу сад тышке толтын чонжым утыр куандара".

«Морко муниципальный район» МО вуйлатыше Иванов Виктор Иванович герой кокаж дене кугешна. Кокажым ужаш верештын огыл гынат, поро шарнымашым шўм-чонжо пелен умалеш. Вет марий ўдырамаш кокла гыч Екатерина Ивановна Малинина тыгай кугу наградым налше кокла гыч икымше лийын.

А.ТИТОВ.